

**RAHVAKUNSTI- JA KÄSITÖÖMEISTER
I, II, III**

EESSÕNA

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid rahvakunsti- ja käsitöömeistri I, II ja III kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu juurde moodustatud töörühm koosseisus:

Liivi Soova	Kodukäsitöö OÜ
Liina Veskimägi	Tallinna Käsitöökeskus
Inna Soonurm	Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus
Ene Lind	Tallinna Pedagoogikaülikool
Maiken Mündi	Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
Ülle Võrno	Tallinna Rahvaülikool

Ajavahemikus 20.nov -1. detsember 2003. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati 50 käsitöömeistrit, -õpetajat ja väikeettevõtjat. Rahvakunsti- ja käsitöömeistri I, II ja III kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud rahvusvaheliste kvalifikatsiooninõuetega. Nõuded rahvakunsti- ja käsitöömeistri I, II ja III kvalifikatsioonile on koostatud uustöötlusena.

Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu poolt 24. jaanuaril 2003. a. otsusega nr. 1 kinnitatud rahvakunsti- ja käsitöömeister I, II ja III kutsestandard on kehtetu.

Rahvakunsti- ja käsitöömeistri I, II ja III kvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 05. detsembril 2003.a. Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu otsusega nr 4.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskustele, vilumustele, kogemustele, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel. Kutsekvalifikatsioonisüsteemis on viis taset, kusjuures I tase on madalaim ja V tase kõrgeim.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Kõik kutsed ei eelda kvalifikatsioonitasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

Konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

3 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi seondub rahvakunst ja –käsitöö tekstiilitööstuse ja tekstiiltoodete tootmise, kood DB, nahatöötlemise ja nahktoodete tootmise, kood DC, puidutöötlemise ja puidutoodete tootmise, kood DD ja paberi- ja pabertoodete tootmise, kood DE, valdkondadega.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub rahvakunsti- ja käsitöömeister 7. pearühma “Oskus- ja käsitöölised”, kood 73.

4 KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles: Rahvakunsti- ja käsitöömeister I, II, III

Inglise keeles: Master of folk art and crafts I, II, III

Vene keeles: Мастер народного искусства и ремесленного труда I, II, III

5 KUTSEKIRJELDUS

Rahvakunsti- ja käsitöömeistri tegevuse eesmärgiks on rahvuslike käsitöötraditsioonide väärtustamine, hoidmine ja edasiarendamine.

Rahvakunsti- ja käsitöömeister (edaspidi käsitöömeister) kavandab, kujundab ja valmistab rahvuslikul ja uusloomingulisel käsitööl põhinevaid esemeid.

Käsitöömeister tunneb ühes käsitöövaldkonnas (tekstiil, puit, savi, nahk, metall, vm vt) kasutatavaid käsitöötehnikaid ja –tehnoloogiaid. Ta oskab kasutada vastavaid materjale ja töövahendeid ning valdab erinevaid töövõtteid.

Oma töös juhindub ta tervise-, keskkonna- ja töökaitsealastest jm nõuetest.

Töö eeldab rahvusliku käsitöö traditsioonide tundmist, loovat mõtlemist, täpsust, püsivust ja kutse-eetika järgimist.

Rahvakunsti- ja käsitöömeister I on võimeline etteantud kavandite, tööjooniste jne. järgi valmistama kvaliteetseid käsitööesemeid

I kvalifikatsiooni tõendamisel nõutakse (tekstiili valdkonnale) spetsialiseerunud käsitöömeistrilt kutsestandardist tulenevaid kutseoskusi (sh ühte erioskust, vt 6.3.1 punktid 1-11) ning 2 aastat kutsealase töö kogemust.

Käsitöölase kutsehariduse omamise korral taotlejale töökogemuse nõuet ei esitata.

Rahvakunsti- ja käsitöömeister II valmistab iseseisvalt isikupäraseid käsitööesemeid. Ta on omandanud vilumuse ning osaleb iseseisva loominguga näitustel ja konkurssidel.

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

II kvalifikatsiooni tõendamisel nõutakse (tekstiili valdkonnale) spetsialiseerunud käsitöömeistrilt kutsestandardist tulenevaid kutseoskusi (sh ühte erioskust, vt 6.3.1 punktid 1-11) ning 3 aastat erialase töö kogemust. Käsitööalase kõrghariduse omamise korral taotlejale töökogemuse nõuet ei esitata.

Nõutav on erialane täiendkoolitus ja vähemalt kahel näitusel ja/või konkursil esinemise kogemus. Juhul kui viimase 5 a jooksul on omandatud käsitööalane kõrgharidus, ei ole täiendkoolitus nõutud.

Rahvakunsti- ja käsitöömeister III kui kutseala meister valmistab isikupäraseid ja väljakujunenud stiiliga käsitööesemeid, esineb regulaarselt näitustel, avaldab autoritrükiseid või tegeleb koolitusega.

III kvalifikatsiooni kutsekvalifikatsiooni tõendamisel nõutakse (tekstiili valdkonnale) spetsialiseerunud käsitöömeistrilt kutsestandardist tulenevaid kutseoskusi (sh ühte erioskust, vt 6.3.1 punktid 1-11), 5 a töökogemus, erialane täiendkoolitus, vähemalt kahel personaalnäitusel esinemise kogemus, trükiste avaldamise- või koolituskogemus.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1.1 Üldoskused ja –teadmised

6.1.2 Majanduse põhimõisted - I algtase; II, III kesktase

6.1.3 Ettevõtluse põhialused - II algtase, III kesktase

6.1.4 Õigusaktid

1) füüsilisest isikust ettevõtja ja väikeettevõtja õigused ja kohustused

2) kutsealaga seotud õigusaktid (nt autoriõigused)

6.1.5 Töökeskkonna ohutus ja säästev eluviis

1) tööohutus

2) töötervishoid

3) tööhügieen

4) jäätmekäitlus

5) esmaabi

6.1.6 Keskkonnakaitse

6.1.7 Klienditeenindus – II algtase, III kesktase

6.1.8 Suhtlemisoskus – I, II algtase; III kesktase

6.1.9 Kutse-eetika

6.1.10 Keeleoskus (vt lisa A)

1) eesti keel – I, II, algtase; III kesktase

2) üks võõrkeel – II, III algtase

6.1.10 Arvuti kasutamine – AO7 (II); AO1-AO4, AO7 (III) (vt lisa B)

6.2 Põhioskused ja –teadmised

6.2.1 Eesti esemelise rahvakultuuri ajalugu, eripära ja traditsioonid

6.2.2 Kavandite, tööjooniste lugemine

6.2.3 Kavandite, tööjooniste koostamine (II, III)

6.2.4 Käsitööesemete kujundamine ja modelleerimine (II, III)

6.2.5 Materjalile vastavate töö- ja tehniliste vahendite valimine, ülesseadmine ja korrashoid

6.2.6 Materjalikulu ja tööaja arvestamine

6.2.7 Oma töö säästlik korraldamine vastavalt ratsionaalsetele töövõtetele

- 6.2.8 Terminoloogia (vastavalt valitud põhioskusele)
- 6.2.9 Käsitöötehnikad ja –tehnoloogiad (vastavalt valitud põhioskusele)
- 6.2.10 Materjalid ja nende omadused (vastavalt valitud põhioskusele)

6.3 Erioskused- ja teadmised

- 6.3.1 Tekstiilitehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamine
 - 1) Silmuskudumine käsitsi ja/või masinal
 - 2) Telgedel kudumine
 - 3) Viltimine/vanutamine
 - 4) Vööd/paelad
 - 5) Pitsid
 - 6) Siidimaal
 - 7) Lapitöö
 - 8) Tikkimine
 - 9) Rahvarõivas
 - 10) Mänguasjad ja nukud
 - 11) Muinas- ja keskaja rõivad
- 6.3.2 Puidutehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamine
- 6.3.3 Savitehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamine
- 6.3.4 Nahatehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamine
- 6.3.5 Metallitehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamine
- 6.3.6 Muul tehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamine

Puidu, savi, naha, metalli ja muul tehnoloogial põhinevate käsitööesemete valmistamise erioskused- ja teadmised on välja töötamisel.

6.4 Isikuomadused ja võimed

- 1) täpsus
- 2) püsivus
- 3) visuaalne mälu
- 4) käeline osavus
- 5) ruumi-, värvi- ja kujunditaju
- 6) kompositsioonitaju (III)
- 7) loovus
- 8) loogiline mõtlemine
- 9) õpivalmidus
- 10) koostöövalmidus

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Keskase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid